

27.12.2010

Luonto-Liitto ry
Annankatu 26 A
00100 Helsinki

Suomen luonnonsuojeluliitto ry
Kotkankatu 9
00510 Helsinki

Metsähallitus
Itä-Suomen luontopalvelut

Arto Vilén
arto.vilen@metsa.fi

LAUSUNTO RUUNAAAN HOITO- JA KÄYTTÖSUUNNITELMALUONNOKSESTA

Pohjois-Karjalan luonnonsuojelupiiri, Suomen luonnonsuojeluliitto ja Luonto-Liitto kiittävät mahdollisuudesta antaa lausunto Ruunaan hoito- ja käyttösuunnitelmaluonnoksesta.

Toteamme lausuntonamme seuraavaa.

YLEISTÄ

1. Ruunaan alueesta ja sen merkityksestä

Ruunaan luonnonsuojelualue sekä siihen liittyvä laaja valtion retkeilyalue muodostavat mittavan pinta-alansa ja edustavan luontonsa vuoksi kansainvälisesti merkittävän luonto- ja virkistysaluekokonaisuuden.

Suunnittelualueen huomattavan merkityksen takia sen suunnittelu on syytä tehdä tavalla, joka aidosti huomioi alueen merkityksen ja vahvistaa alueen luonto- ja virkistysarvoja. Nykyinen suunnitelmaluonnos ei näitä kriteerejä täytä. Se ei myöskään olennaisella tavalla edistä METSO-ohjelman tavoitteiden huomioon ottamista Ruunaan retkeilyalueella. **Siksi suunnitelman valmistelulle tulee ottaa lisäaikaa.** Uudelleentarkastelussa on syytä kiinnittää erityistä huomiota alueella jatkossa harjoitettavan metsätalouden säätelyyn sekä ennallistavien ja suojelevien toimenpiteiden lisäämiseen.

2. KuntaMETSO-työryhmän ja METSO-ohjelman tavoitteiden huomioinnista

Kolmen eteläisen valtion retkeilyalueen hoito- ja käyttösuunnitelman uusinta on osa METSO II ohjelman toteuttamista. Tästä syystä on selvää, että suunnitelmien tarkistuksessa tulee edistää

METSO-ohjelmassa tärkeiksi todettujen luontotyyppien ja rakennepiirteiden lisäämistä Ruunaan retkeilyalueella. Yksilöityjä toimenpide-esityksiä on esitetty myös vuonna 2006 toimineen KuntaMETSO-työryhmän muistiossa.

Lausunnonantajat katsovat, että nykyinen suunnitelmaluonnos edistää niin epätasapainoisesti METSO-ohjelman tavoitteita, että se **ei toteuta valtioneuvoston METSO II-periaatepäätökseen kirjattua retkeilyalueita koskevaa METSO-toimenpidettä**. Valtioneuvoston periaatepäätöksen toteuttamiseksi ei riitä se, että Metsähallitus jalomielisesti työstää loppuun luontotyyppi-inventoinnin retkeilyalueella, listaa osan retkeilyalueen ojitetuista soista mahdollisesti ennallistettaviksi kohteiksi sekä ohjaa alueen osaksi hyvinkin voimaperäistä metsänkäsittelyä edistävää häiriödynamiikkatutkimushanketta.

Pidämme erikoisena tapaa, jolla Metsähallitus omavaltaisesti sivuuttaa pääosan vuonna 2006 valmistuneen KuntaMETSO-työryhmän toimenpide-esityksistä. Ohessa on muistutuksena keskeisimmät kyseisen laajapohjaisen työryhmän retkeilyalueita koskevista toimenpide-esityksistä:

Metsähallitus laatii vuorovaikutteisesti retkeilyalueiden ennallistamis- ja luonnonhoitosuunnitelman, joka käsittää seuraavat osat:

- ennallistamissuunnitelma, jossa kiinnitetään erityistä huomiota korpiin sekä soveltuvilta osin myös rämeiden, pienvesien sekä yksipuolisten talousmetsien ennallistamiseen. Ennallistamisen painotukset vaihtelevat retkeilyalueittain.*
- ajantasaiset palojatkumosuunnitelmat, joissa määritellään retkeilyaluekohtaisesti luonnonhoidollisten kulotusten määrä ja kohdentuminen*
- suunnitelmat laji-inventointien täydentämisestä sekä löydettyjen uhanalaisesiintymien aktiivisesta hoitamisesta.*
- suunnitelmat lahopuun ja lehtipuun lisäämiseksi. Tuulenkaatojen keruusta luovutaan pois lukien isot myrskytuhoalueet yksityismaihin rajautuvilla alueilla sekä siellä, missä niistä on selkeää vaaraa virkistyskäytölle tai haittaa retkeilyrakenteille tai -reiteille.*
- suunnitelma, jonka mukaan uudentyypisiä, pienimuotoisia hakkuutapoja sovelletaan käytännössä. Tällaisia menetelmiä ovat pienaukkohakkuut, poimintahakkuut ja erirakenteistavat hakkuut.*

Järjestöjen näkemyksen mukaan suunnitelmaluonnos ei nyky muodossaan edistä tasapuolisesti KuntaMETSO-työryhmän toimenpide-esityksiä.

3. Suunnitelmaluonnoksen rakenteesta

Mielestämme suunnitelmaluonnos on harmillisen hankalasti luettava, koska se on lomakepohjainen. Toivomme, että suunnitelman lopullisen version pääosa kirjoitetaan lukijaystävällisempänä ja perinteisenä ”leipätekstinä”. Alun yhteenveto parantaa nytkin luettavuutta, mutta ei riittävästi. Lopulliseen suunnitelmaan on syytä sisällyttää myös trakeimmat kartat alueella suunnittelukaudella toteutettavaksi kaavailluista metsätaloustoimenpiteistä.

4. Suunnitelman aikajänteestä

Pidämme hyvänä, että uutta hoito- ja käyttösuunnitelmaa laaditaan. Yhteenvedossa todetaan, että suunnittelukausi on noin 15 vuotta. Nykyisen kaltainen suunnitelma on merkittävältä osin vanhentunut

jo tällä hetkellä, eikä se todellakaan tarjoa asiallista näkemystä Ruunaan retkeilyalueen käytöstä vuoteen 2025 asti. Suunnitelman aikajännettä on syytä laskea 10 vuoteen.

KOMMENTTEJA HOITO- JA KÄYTTÖSUUNNITELMALUONNOKSEN SISÄLTÖÖN

Tiivistelmä

Myös metsätalous on syytä mainita erämaisen joki-, metsä- ja suoluonnon (virkistyskäyttö) sekä etenkin luontotyyppien yhtenä uhkatekijänä (s. 9).

Tavoitteenasettelu (s.10)

Tavoitteisiin on syytä lisätä myös metsä- ja suoluontotyyppien ennallistaminen, luontodirektiivin luontotyyppien määrän lisääminen sekä arvokkaiden luontoalueiden kytkeytyneisyyden parantaminen.

Ympäristövaikutusten arviointi (s. 11)

Ympäristövaikutusten arviointi on äärimmäisen yltiöpositiivinen tilanteessa, jossa metsätalouden voluumia retkeilyalueella aiotaan olennaisesti lisätä kuluneen 20 vuoden keskiverrosta. Nyt esitetyillä ennallistamiseen ja lisäsuojeluun liittyvillä vähäisillä vastatoimilla on hyvin kyseenalaista väittää, että suunnittelualueen metsien monimuotoisuus lisääntyy ja alueiden välinen kytkeytyneisyys paranee nykyisestä tilanteesta, mikäli retkeilyalueella käsitellään metsiä yli 300 hehtaaria seuraavan 10 vuoden aikana.

Nykytilan kuvaus (s. 13-48)

Nykytilan kuvauksessa tulisi käsitellä myös metsätalous ja etenkin se, mikä on viimeisen 10 vuoden aikana ollut metsätalouden intensiteetti retkeilyalueella. Olennaisista muuttujista tulisi eritellä avohakkuut, siemenpuuhakkuut, harvennus- ja väljennyshakkuut sekä taimikonhoidot. Olennaisimpia tietoista ovat tehtyjen uudistushakkuiden määrä päättyneellä 10-vuotiskaudella, mikä on se luku johon esitettyjä (tutkimus)uudistushakkuupinta-aloja voi järkevästi verrata.

Lajisto (s.31)

Lajilistat tulisi päivittää vastaamaan uutta uhanalaisismietintöä.

Uhka-analyysi (s.51-53)

Viimeisen 20 vuoden tasosta (esim. uudistushakkuuta tehty todella niukasti) selvästi voimistuvan metsänkäsittelyn vaikutuksia alueen virkistys- ja matkailuarvoihin ei kunnolla käsitellä.

Nykyluonnoksesta saa helposti sen käsityksen, että vaikutukset ovat yksinomaan positiivisia.

Metsänhakkuiden vaikutukset muun muassa erämaakokemukseen lienevät lähes aina haitallisia ja se olisi myös syytä myös avoimesti nostaa esille. Tämä koskee etenkin avohakkuuta sekä sellaisia hakkuuta, joissa poistetaan valtaosa puustosta. Se, että kyseessä ovat "tutkimushakkuut" ei välttämättä vähennä hakkuiden negatiivisia maisema- ja virkistyskäyttövaikutuksia.

Uhkatekijöiden torjuminen (s. 55-57)

Metsätalouden (mukaan lukien tutkimushakkuut) aiheuttamia uhkia virkistys- ja luontoarvoille ei käsitellä asiallisesti eivätkä esitetyt "vastatoimenpiteet" ole miltään osin riittäviä. Tilannetta pahentaa suojelevien ja ennallistavien toimien vähäisyys sekä epävarmuus siitä, mitä kaikkea alueen metsissä aiotaan erikseen kuvattujen tutkimushakkuiden lisäksi tehdä.

Nykyisessä luonnoksessa esitetyt melko vähäiset suojele- ja ennallistamistoimenpiteet eivät todennäköisesti riitä kompensoimaan niitä haittoja, joita lisääntyvät hakkuut (mukana 60 ha uudistushakkuupinta-alaa pelkästään tutkimushankealueella seuraavan 10 vuoden aikana) aiheuttavat. Tästä syystä luontodirektiivin luontotyyppeihin liittyvät ylioptimistiset arviot on syytä päivittää vähän realistisemmiksi.

Vyöhykejako (s. 60- 64)

Retkeily- ja luontomatkailuvyöhykettä 2 tulisi laajentaa siten, että sen alle rajatut alueet kattaisivat selvästi suuremman osan retkeily- ja luontomatkailuvyöhykkeestä 3. Konkreettisten rajausten osalta viittaamme niihin Ruunaan retkeilyalueeseen liittyviin suojelumetsäesityksiin, joita luontojärjestöt tekivät Itä-Suomen luonnonvarasuunnitelman yhteydessä muutamia vuosia sitten.

Luonnonsuojelun ja -hoidon toimenpiteet (s. 65)

Esitetyt käytännön toimenpiteet ovat mittakaavaltaan valitettavan vähäisiä, etenkin, jos niitä tarkastelee 15 vuoden tähtäimellä. Toimenpiteiden riittämättämyyttä pahentaa se, että valtioneuvoston METSO II -ohjelman periaatepäätöksen mukaan Ruunaankin suunnitelmassa tulisi painottaa nimen omaan metsien ja soiden luonnontilan edistämistä.

Luonnonsuojelun ja -hoidon toimenpiteisiin on syytä kirjata myös lisäsuojelu, joka kohdennetaan METSO-ohjelman luonnontieteelliset valintaperusteet täyttävien kohteiden (luokka II ja edustavin osa luokan III kohteista) sekä uhanalaisten ja silmälläpidettävien lajien esiintymispaikkojen lisäsuojeluun.

Ojitettujen soiden osalta tulisi tavoitteeksi ottaa kaikkien retkeilyalueella olevien soiden ennallistaminen vuoteen 2020 mennessä.

Luonnonsuojelun ja -hoidon toimenpiteiden kohdentamisen kannalta on keskeisen tärkeää parantaa tietämystä suojelualueiden ulkopuolella sijaitsevista lajiesiintymistä. Selvityksiä tulisi kohdentaa erityisesti niille alueille, joille suunnitellaan virkistyskäyttö-, maisema- tai tutkimusperusteilla voimakkaampaa metsätaloutta.

Metsätalous (s. 77)

Suunnitelmaluonnoksen metsätalousosio tulisi miettiä ja suunnitella kokonaan uudestaan. Pää tavoitteeksi tulisi ottaa luonnontilaisen ja luonnontilaisen kaltaisen metsikkörakenteen sekä luonnontilaisen kaltaisen metsä-suo- ja pienvesiluonnon palauttaminen alueelle sekä puustoltaan iäkkäiden metsien määrän lisääminen.

Pidämme valitettavan sitä, että alueelle kesken hoito- ja käyttösuunnitelman työstöprosessia “ilmestynyt” itsessään melko järkevä tutkimushanke on päätetty kohdentaa näin voimakkaasti ja laajassa mitassa juuri Natura 2000-ohjelmassa mukana olevalle retkeilyalueelle. On hyvin helppo nähdä tutkimushanke tapana ohjata metsänhakkuita retkeilyalueelle, jossa hakkuiden lisääminen muilla perusteilla olisi vaikeaa.

Ruunaan retkeilyalueen metsät olisivat häiriödynamiikkatutkimushankkeen sijasta ansainneet laajemassa mitassa “rauhaan jättämistä”, joka on valtaosalla pinta-alasta ollut viimeisinä vuosikymmeninä vallitseva metsätalouden taso ja tapa alueella. Esitetty käsiteltävien uudistuskypsiensien kokonaispinta-ala ja uudistushakkuupinta-alat ovat Natura 2000-alueelle turhan kovia. Ongelmaa lisää se, että osa häiriödynamiikka-alueista sijaitsee maisemallisesti aroilla alueilla sekä alueilla, jotka ovat tärkeitä luontokohteiden kytkeytyneisyyden parantamisen kannalta.

Hoito- ja käyttösuunnitelmaluonnos jättää turhan vahvasti auki myös sen, millaista metsänkäsittelyä ja missä laajuudessa harjoitetaan tutkimushankehakkuiden ulkopuolella. Hakkuita voidaan tehdä epämääräisillä maisemanhoito- ja virkistyskäyttöperusteilla (s. 79) melko vapaasti, mikäli hakkuutarpeita ei tämän tarkemmin yksilöidä.

Pöyristyttävintä on se, että nykyinen suunnitelmaluonnos ei sulje pois edes kunnostusojituksia ja maanpinnan muokkauksia. Lisäksi yhdessä sivulauseessa (sivu 84) todetaan mahdolliseksi harjoittaa muutakin metsätaloutta niillä puustoisilla soilla, jotka ovat luontodirektiivin luontotyyppinä heikentyneitä.

Tuulenkaatojen osalta hoito- ja käyttösuunnitelmaan tulisi kirjata se, että jatkossa tuulenkaatoja ei korjata muuten kuin niissä tapauksissa, joissa runsaita tuulenkaatorytöjä ja tuhoalueita on syntynyt yksityismaiden rajoille tai muuten sopimattomiin paikkoihin (kämppien pihamaat yms).

YHTEENVETO

Hoito- ja käyttösuunnitelmaluonnos ei nyky muodossaan sovellu Ruunaan hoito- ja käyttösuunnitelmaksi. Toivomme, että Metsähallitus ottaa lisäaikaa suunnitelman saattamiseksi loppuun sellaisessa muodossa, jonka Ruunaan retkeilyalue ansaitsee.

Allekirjoitukset

Risto Sulkava
puheenjohtaja
Suomen luonnonsuojeluliitto

Leo Stranius
pääsihteeri
Luonto-Liitto

Lisätiedot

Sini Eräjää
metsäasiantuntija, Suomen luonnonsuojeluliitto
sini.erajaa@sll.fi
p. 050 358 3838